

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
Факультет соціології і права**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан
факультету соціології і права
_____ А. А. Мельниченко

«___» _____ 2015 р.

**ПУБЛІЧНО-ПРАВОВА ОХОРОНА
ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ**

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

підготовки студентів освітнього рівня магістр
спеціальності 8.03040101 «Правознавство»
спеціалізації «Право інтелектуальної власності»
(шифр за ОПП – ВП-01/в)

Ухвалено методичною комісією
факультету соціології і права
Протокол від ____ 2015 р. № ____
Голова методичної комісії

(підпис)

«___» _____ 2015 р.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ

професор, доктор юридичних наук,
професор Мисливий Володимир Андрійович

(підпис)

доцент, кандидат юридичних наук
Попов Костянтин Леонідович

(підпис)

Програму затверджено на засіданні кафедри публічного права

Протокол від «___» _____ 2015 р. № _____

Завідувач кафедри

_____ Т. О. Чепульченко
(підпис)

«___» _____ 2015 р.

З М І С Т

Вступ.....	4
1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	7
Розділ 1	7
Розділ 2.....	8
Розділ 3.....	9
4. РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ..	10
5. РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ (КОМП'ЮТЕРНИХ ПРАКТИКУМІВ)	12
6. РЕКОМЕНДОВАНІ ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	12
7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	12
Базова	12
Допоміжна	13
8. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ.....	20
9. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	20

Вступ

Програму навчальної дисципліни «Публічно-правова охорона інформаційної безпеки» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів освітнього рівня магістра за спеціальністю 8.03040101 «Правознавство».

Навчальна дисципліна належить до циклу дисциплін професійної та практичної підготовки, варіативної частини ОПП (дисципліни за вибором студента).

Предмет навчальної дисципліни: інформаційна безпека як об'єкт правової охорони, система публічно-правового забезпечення захисту інформації, міжнародно-правове регулювання інформаційної безпеки, кримінально-правова охорона «інформаційного поля» (інформаційного ресурсу), порядку доступу до інформації, охорона інформаційних відносин у сфері використання інформаційних технологій, адміністративно-правове забезпечення охорони інформаційного ресурсу та захисту інформації з обмеженим доступом, адміністративно-правове забезпечення доступу до інформації, захисту інформації у сфері використання інформаційних технологій.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Публічно-правова охорона інформаційної безпеки» є складовою блоку дисциплін спеціалізації «Інформаційне право».

Базою для вивчення навчальної дисципліни «Публічно-правова охорона інформаційної безпеки» є знання, отримані студентами після вивчення таких фундаментальних навчальних дисциплін, як «Теорія держави і права», «Кримінальне право», «Адміністративне право», «Міжнародне право», «Адміністративна відповідальність».

Разом з тим, «Публічно-правова охорона інформаційної безпеки» знаходиться у тісному зв'язку з іншими дисциплінами спеціалізації «Інформаційне право» («Інформаційне право», «Міжнародне інформаційне право», «Інформаційні ресурси», «Основи інформаційної безпеки»), базуючись на знаннях, одержаних студентом під час їх вивчення.

Дисципліна «Публічно-правова охорона інформаційної безпеки» перебуває у певному зв'язку з дисциплінами циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки студентів-правників. Такими дисциплінами, зокрема, є історія, філософія, логіка, економічна теорія, психологія, соціологія та ін. Ці дисципліни створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття студентами змісту публічно-правової охорони інформаційної безпеки.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів здатностей:

- швидко орієнтуватися у нормах міжнародного права, які забезпечують інформаційну безпеку, здійснювати їх системне тлумачення і правильне застосування;
- застосовувати у професійній діяльності кримінально-правові норми для правильної правової оцінки діянь, які посягають на інформаційну безпеку;
- швидко орієнтуватися у нормах адміністративного законодавства, які забезпечують охорону інформаційної безпеки, виявляючи структуру і зміст ознак складу відповідних правопорушень;
- здійснювати творчий пошук шляхів і засобів удосконалення публічно-правової охорони інформаційної безпеки, формувати відповідні моделі і механізми захисту.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- поняття, структури і змісту інформаційних відносин та інформаційної безпеки як об'єктів публічно-правової охорони;
- поняття, змісту і видів публічно-правової охорони інформаційної безпеки;
- змісту основних міжнародних договорів з питань охорони інформаційної безпеки;
- особливостей кваліфікації злочинів, які посягають на інформаційний ресурс;
- особливостей кваліфікації злочинів, які посягають на порядок доступу до інформації;
- особливостей кваліфікації злочинів, які посягають на інформаційні відносини у сфері використання інформаційних технологій;
- змісту адміністративно-правового забезпечення охорони інформаційного ресурсу та захисту інформації з обмеженим доступом;
- змісту адміністративно-правового забезпечення доступу до інформації;
- змісту адміністративно-правового забезпечення захисту інформації у сфері використання інформаційних технологій.

уміння:

- орієнтуватися в положеннях міжнародного законодавства з питань

забезпечення інформаційної безпеки, здійснювати їх системний аналіз та відшукувати необхідні для правової оцінки міжнародно-правові норми;

- орієнтуватися в положеннях кримінального законодавства, які забезпечують інформаційну безпеку, здійснювати їх системний аналіз та відшукувати необхідну для правової оцінки конкретної життєвої ситуації кримінально-правову норму (норми);

- орієнтуватися в положеннях адміністративного законодавства з питань інформаційної безпеки, здійснювати їх системний аналіз та відшукувати необхідну для правової оцінки конкретної життєвої ситуації адміністративно-правову норму (норми);

- надавати правильну юридичну оцінку правопорушенням в сфері інформаційної безпеки;

- досліджувати юридичну (зокрема, судову) практику в справах, пов'язаних з посяганням на інформаційну безпеку, оцінюючи дотримання законності у процесі правозастосовної діяльності;

- моделювати механізми публічно-правового забезпечення (охорони) інформаційної безпеки.

досвід:

- виявлення правової природи правопорушень у сфері інформаційної безпеки, виявлення структури і змісту ознак відповідних правопорушень;

- правильної кваліфікації правопорушень у сфері інформаційної безпеки;

- виявлення прогалин у законодавстві, яке забезпечує охорону інформаційної безпеки.

2. Структура навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин /3 кредити ECTS.

Програма навчальної дисципліни складається з трьох розділів:

Розділ 1. Загальні положення щодо захисту інформації;

Розділ 2. Кримінально-правова охорона (захист) інформаційної безпеки;

Розділ 3. Адміністративно-правове забезпечення захисту інформації.

Рекомендований розподіл навчального часу

Форма навчання	Кредитні модулі	Усього		Розподіл навчального часу за видами занять			Семестрова атестація
		кредитів	годин	Лекції	Семінарські заняття	СРС	
Денна	<i>Усього</i>	3	90	18	18	54	
	<i>1</i>	3	90	18	18	54	<i>диф.залик</i>

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальні положення щодо захисту інформації

Тема 1.1. Інформаційні відносини та інформаційна безпека як об'єкт правової охорони

Поняття інформаційних відносин та інформаційної безпеки як об'єкта правової охорони. Складові (структура) інформаційних відносин та інформаційної безпеки. Види інформаційних відносин. Інформація як предмет правопорушення. Види інформації. Інформаційна сфера, інформаційне середовище, інформаційна система, «інформаційне поле», інформатизація. Засоби захисту інформації та охорони інформаційних відносин (публічно-правові, приватно-правові, технічні, фізичні тощо). Інформаційна безпека і засоби її правового забезпечення. Інформаційні війни та інформаційний тероризм.

Тема 1.2. Поняття, зміст і види публічно-правової охорони інформаційної безпеки

Поняття і значення публічно-правової охорони інформаційної безпеки та охорони інформаційних відносин. Нормативно-правове забезпечення захисту інформації. Конституційно-правові підстави захисту інформації. Права на інформацію - інформаційні права - право інтелектуальної власності - право власності. Система публічно-правової охорони інформаційної безпеки. Суб'єкти і учасники публічно-правової охорони інформаційної безпеки. Охорона інформаційної безпеки засобами міжнародного, адміністративного і кримінального права. Юридична відповідальність за порушення законодавства про інформацію. Криміналізація/декриміналізація в інформаційній сфері. Термінологічний апарат міжнародного, адміністративного і кримінального права щодо захисту інформаційної безпеки. Загальна характеристика публічно-правової охорони інформаційної безпеки у зарубіжних країнах.

Тема 1.3. Міжнародно-правова охорона інформаційної безпеки

Міжнародні договори з питань охорони інформаційної безпеки. Глобалізація, інтернаціоналізація та інформаційна безпека. Внутрішня, зовнішня і глобальна інформаційна безпека. Законодавство ЄС щодо інформаційної безпеки. Правове забезпечення координації діяльності різних країн із забезпечення інформаційної безпеки. Правова охорона міжнародного (міждержавного) інформаційного обміну.

Розділ 2. Кримінально-правова охорона (захист) інформаційної безпеки

Тема 2.1. Кримінально-правова охорона «інформаційного поля» (інформаційного ресурсу)

Особливості формування інформаційного ресурсу кримінально-правової охорони. Кримінальна відповідальність за публічні заклики до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади. Кримінальна відповідальність за заклики до дій, вчинених з метою зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України. Кримінальна відповідальність за перешкоджання законній професійній діяльності журналістів. Кримінальна відповідальність за публічні заклики до вчинення терористичного акту. Кримінальна відповідальність за ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію. Кримінальна відповідальність за ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів. Службове підроблення.

Тема 2.2. Кримінально-правова охорона порядку доступу до інформації

Кримінальна відповідальність за злочини, пов'язані з порушенням порядку охорони державної таємниці та інформації, яка є власністю держави (ст. 111, 114, 328, 329, 330 КК України). Кримінальна відповідальність за незаконне розголошення лікарської таємниці. Кримінальна відповідальність за злочини проти порядку охорони конфіденційної інформації про особу (ст. 163, 168, 182 КК України). Кримінальна відповідальність за незаконні дії з відомостями, які становлять комерційну, банківську таємницю чи інсайдерську інформацію (ст. 231, 232, 232¹ КК України). Кримінальна відповідальність за розголошення даних досудового слідства та відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист (ст. 381, 387 КК). Завідомо неправдиве показання (ст. 384 КК України).

Тема 2.3. Кримінально-правова охорона інформаційних відносин у сфері використання інформаційних технологій

Кримінальна відповідальність за незаконні дії з інформацією, що міститься у базі даних Державного реєстру виборців (ч. 11, 12 ст. 158 КК України). Кримінальна відповідальність за несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку. Кримінальна відповідальність за створення шкідливих програмних чи технічних засобів. Кримінальна відповідальність за несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в ЕОМ, автоматизованих системах, комп'ютерних мережах. Кримінальна відповідальність за несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в ЕОМ, АС, КМ. Кримінальна відповідальність за порушення правил експлуатації ЕОМ, АС, КМ. Порушення правил експлуатації ЕОМ, АС, КМ, МЕ. Кримінальна відповідальність за перешкоджання роботі ЕОМ, АС, КМ, МЕ шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку. Кримінальна відповідальність за незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду (ст. 376¹ КК України).

Розділ 3. Адміністративно-правове забезпечення захисту інформації

Тема 3.1. Адміністративно-правове забезпечення охорони інформаційного ресурсу та захисту інформації з обмеженим доступом

Порушення законодавства про Національний архівний фонд та архівні установи (ст. 92¹ КУпАП). Порушення умов і правил, що регламентують діяльність у сфері телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України, передбачену ліцензіями, дозволами (ст. 145 КУпАП). Незаконне використання інсайдерської інформації (ст. 163⁹ КУпАП). Порушення порядку розкриття інформації на фондовому ринку (ст. 163¹¹ КУпАП). Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172⁸ КУпАП). Поширювання неправдивих чуток (ст. 173¹ КУпАП). Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист (ст. 185¹¹ КУпАП). Порушення законодавства у сфері захисту персональних даних (ст. 188³⁹ КУпАП). Незаконне зберігання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації (ст. 195⁵ КУпАП). Порушення порядку обліку, зберігання і використання документів та інших носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави (ст. 212⁵ КУпАП).

Тема 3.2. Адміністративно-правове забезпечення доступу до інформації

Приховування, перекручення або відмова від надання повної та достовірної інформації за запитами посадових осіб і зверненнями громадян та їх об'єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними (ст. 82³ КУпАП). Відмова від надання чи несвоєчасне надання екологічної інформації (ст. 91⁴ КУпАП). Порушення законодавства про захист прав споживачів (ст. 156¹ КУпАП). Приховування інформації про діяльність емітента (ст. 163⁵ КУпАП). Порушення законодавства про державну таємницю (ст. 212² КУпАП). Порушення права на інформацію (ст. 212³ КУпАП).

Тема 3.3. Адміністративно-правове забезпечення захисту інформації у сфері використання інформаційних технологій

Порушення правил реалізації, експлуатації радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв, а також користування радіочастотним ресурсом України (ст. 146 КУпАП). Порушення правил охорони ліній і споруд зв'язку (ст. 147 КУпАП). Порушення Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг (ст. 148¹ КУпАП). Порушення порядку та умов надання послуг зв'язку в мережах загального користування (ст. 148² КУпАП). Порушення правил про взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж загального користування (ст. 148⁵ КУпАП). Здійснення незаконного доступу до інформації в інформаційних (автоматизованих) системах, незаконне виготовлення чи розповсюдження копій баз даних інформаційних (автоматизованих) систем (ст. 212⁶ КУпАП).

4. Рекомендована тематика семінарських занять

Тема 1.1. Інформаційні відносини та інформаційна безпека як об'єкт правової охорони

Заняття 1 має на меті сформулювати у студентів розуміння сутності інформаційних відносин та інформаційної безпеки як об'єктів правової охорони.

Тема 1.2. Поняття, зміст і види публічно-правової охорони інформаційної безпеки

Заняття 2 має на меті сформулювати у студентів розуміння змісту, видів і засобів публічно-правової охорони інформаційної безпеки.

Тема 1.3. Міжнародно-правова охорона інформаційної безпеки

Заняття 3 має на меті з'ясувати основний зміст джерел міжнародного права в сфері інформаційної безпеки, встановити механізм міжнародно-правового забезпечення інформаційної безпеки.

Тема 2.1. Кримінально-правова охорона «інформаційного поля» (інформаційного ресурсу)

Заняття 4 спрямоване на засвоєння студентами знань щодо особливостей кваліфікації злочинних посягань на суспільні відносини в сфері формування інформаційного ресурсу.

Тема 2.2. Кримінально-правова охорона порядку доступу до інформації

Заняття 5 покликане забезпечити чітке розуміння студентами змісту ознак юридичного складу злочинів проти встановленого порядку доступу до інформації.

Тема 2.3. Кримінально-правова охорона інформаційних відносин у сфері використання інформаційних технологій

Заняття 6 має на меті забезпечити розуміння студентами особливостей кваліфікації та розмежування складів злочинів, пов'язаних з використанням інформаційних технологій.

Тема 3.1. Адміністративно-правове забезпечення охорони інформаційного ресурсу та захисту інформації з обмеженим доступом

Заняття 7 має на меті забезпечити засвоєння студентами знань про зміст адміністративно-правового забезпечення охорони інформаційного ресурсу та захисту інформації з обмеженим доступом.

Тема 3.2. Адміністративно-правове забезпечення доступу до інформації

Заняття 8 має на меті забезпечити засвоєння студентами знань про адміністративну відповідальність за посягання на встановлений порядок доступу до інформації.

Тема 3.3. Адміністративно-правове забезпечення захисту інформації у сфері використання інформаційних технологій

Заняття 9 спрямоване на закріплення навчального матеріалу щодо змісту ознак складів правопорушень у сфері використання інформаційних технологій.

5. Рекомендований перелік лабораторних робіт (комп'ютерних практикумів)

Не передбачено навчальним планом.

6. Рекомендовані індивідуальні завдання

Опрацьовуючи навчальний матеріал дисципліни «Публічно-правова охорона інформаційної безпеки», студенти виконують індивідуальне семестрове завдання шляхом підготовки реферату з певної теми. Виконання реферату сприяє поглибленню і розширенню теоретичних знань студентів з окремих тем дисципліни, розвиває навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою, сприяє формуванню вміння використовувати знання для вирішення відповідних практичних завдань. Реферат виконується студентами самостійно із забезпеченням необхідних консультацій з окремих питань з боку викладача. Після підготовки реферату студент має його захистити. Терміни видачі, виконання і захисту реферату визначаються графіком, що розробляється випусковою кафедрою на кожний семестр. Приблизна тематика рефератів наводиться у додатку до робочої навчальної програми.

7. Рекомендована література

Базова

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - №30. - Ст. 141.
2. Беляков К.І. Інформація в праві : теорія і практика / К. І. Беляков; Державний НДІ Міністерства внутрішніх справ України. - К. : КВІЦ, 2006. - 118с.
3. Горбулін, В.П. Інформаційні операції та безпека суспільства: загрози, протидія, моделювання : монографія / В. П. Горбулін [и др.] ; Рада національної безпеки і оборони України, Інститут проблем національної безпеки. - К. : Інтертехнологія, 2009. - 164 с.
4. Горбулін, В. П. Проблеми захисту інформаційного простору України : монографія / В. П. Горбулін, М. М. Биченок ; Інститут проблем національної безпеки, Рада національної безпеки і оборони України. - К. : Інтертехнологія, 2009. - 135 с.
5. Дзьобань О. П. Філософія інформаційних комунікацій : монографія / О. П. Дзьобань ; Нац. акад. прав, наук України, Н.-д. центр прав, інф-ки. - Х. : Майдан, 2012. - 223 с.
6. Згуровський М. З. Розвиток інформаційного суспільства в Україні : правове регулювання у сфері інформаційних відносин / М. З. Згуровський [и др.] ; Національний технічний ун-т України "Київський політехнічний ін-т". - К. : НТУУ "КПІ", 2006. - 544 с.
7. Інформаційне суспільство : дефініції : людина, її права, інформація, інформатика, інформатизація, телекомунікації, інтелектуальна власність, ліцензування, сертифікація, економіка, ринок, юриспруденція / В. М. Брижко [та ін.]. - К. : Інтеграл, 2002. - 220 с.

8. Кормич Б.А. Інформаційне право : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Б. А. Кормич. - Х. : Бурун і К, 2011. - 333 с.
9. Ліпкан В.А. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції : навч. посібник / В. А. Ліпкан [и др.] ; Київський національний ун-т внутрішніх справ. Кафедра міжнародних відносин та національної безпеки. - К. : КНТ, 2006. - 280 с.
10. Марущак А.І. Інформаційне право : доступ до інформації : навч. посіб. для студ. ВНЗ / А. І. Марущак. - К. : КНТ, 2007. - 531 с.
11. Нормативно-правове забезпечення інформаційної безпеки : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., які навчаються за галуззю знань "Безпека інформаційних та комунікаційних систем" / С. М. Головань [та ін.] ; [під ред. В. О. Хорошко]. - Луганськ : Ноулідж, 2012. - 479 с.
12. Письменицький А. А. Загальна теорія інформаційного права : монографія / А. А. Письменицький, В. Д. Гапотій. - Мелітополь : Вид. будинок ММД, 2012. - 299 с.
13. Правовое обеспечение информационной безопасности : учеб. пособие для студ. вузов, обуч. по спец. 075200 - Компьютерная безопасность, 075500 - Комплексное обеспечение информационной безопасности автоматизированных систем, 075600 - Информационная безопасность телекоммуникационных систем / С. Я. Казанцев [и др.]; ред. С. Я. Казанцев. - М. : Академия, 2005. - 238 с.
14. Соціально-правові основи інформаційної безпеки : навч. посіб. / В. М. Петрик [та ін.] ; ред. В. В. Остроухов ; Українська академія наук, Державний ун-т інформаційно-комунікаційних технологій. - К. : Росава, 2007. - 496 с.
15. Фурашев В. М. Системна інформатизація процесів підтримки прийняття рішень : монографія / В. М. Фурашев ; Наук.-дослід. центр прав, інф-ки Акад. прав, наук України. - К. : Синопис, 2009. - 222, [2] с.
16. Харченко Л. С. Інформаційна безпека України : глосарій / Л. С. Харченко [и др.] ; заг. ред. Р. А. Калюжний. - К. : Текст, 2004. - 135 с.
17. Юдін О. К. Інформаційна безпека. Нормативно-правове забезпечення : підруч. для студ. наряду підготов. "Безпека інформаційних і комунікаційних систем" вищ. навч. закл. / [О. К. Юдін] ; Нац. авіац. ун-т. - К. : НАУ, 2011. - 639 с.

Допоміжна

До розділу 1

1. Антонов В. М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право / В. М. Антонов. - 2-е вид., стер. - К. : КНТ, 2006. - 520 с.
2. Богущ В. М. Інформаційна безпека держави : [навч. посіб.] / В. М. Богущ, О. К. Юдін. - К. : МК-Прес, 2005. - 432 с.
3. Богущ В. М. Теоретичні основи захищених інформаційних технологій : навч. посіб. / В. М. Богущ, О. А. Довидьков, В. Г. Кривуца. - К. : [ДУІКТ], 2010. - 454 с.
4. Богущ В. М. Основи інформаційної культури : навч. посіб. / В. М. Богущ, О. Й. Куляниця. - К. : ДУІКТ, 2011. - 287 с.

5. Брижко В. М. Е-боротьба в інформаційних війнах та інформаційне право / В. М. Брижко [и др.] ; Академія правових наук України. Науково-дослідний центр правової інформатики. - К. : НДЦПІ АПрН України, 2007. - 233 с.
6. Гнатюк С. О. Безпека інформації в інформаційно-комунікаційних системах : конспект лекцій : для студентів ВНЗ, які навчаються за напрямом 6.170103 "Управління інформаційною безпекою" / С. О. Гнатюк, М. О. Рябий ; Нац. авіац. ун-т, Каф. безпеки інформ. технологій, Європ. ун-т, Каф. орг. комплекс, захисту інформації. - Київ : НАУ, 2013. - 131 с.
7. Гороховський О. І. Інтелектуальна власність в галузі комп'ютерних технологій : навч. посіб. для студ. спец. "Комп'ютерні системи та мережі", "Інтелектуальні системи прийняття рішень", "Програмне забезпечення автоматизованих систем", "Захист інформації в комп'ютерних системах та мережах", "Адміністративний менеджмент у сфері захисту інформації з обмеженим доступом" / О. І. Гороховський, І. С. Колесник ; Вінницький національний технічний ун-т. - Вінниця : ВНТУ, 2007. - 146 с.
8. Гуз А. М. Історія захисту інформації в Україні та провідних країнах світу : навч. посібник / А. М. Гуз. - К. : КНТ, 2007. - 255 с.
9. Гурковський В. І. Державне управління розбудовою інформаційного суспільства в Україні (історія, теорія, практика) : монографія / Гурковський Володимир Ігорович. - К. : [Науковий світ], 2010. - 396 с.
10. Дзьобань О. П. Інформаційне насильство та безпека : світоглядно-правові аспекти : монографія / О. П. Дзьобань, В. Г. Пилипчук ; Нац. акад. прав. наук України, Н.-д. центр прав. інформатики, Ін-т дослідж. пробл. держ. безпеки. - Х. : Майдан, 2011. - 244 с.
11. Дроб'язко В. С. Охорона баз даних : міжнародні, регіональні, національні аспекти : монографія / В. С. Дроб'язко ; Акад. правових наук України, НДІ інтелект. власності. - К. : Лазуріт-Поліграф, 2008. - 132 с.
12. Замула О. А. Нормативно-правове забезпечення інформаційної безпеки. Комплексні системи захисту інформації : учб. посіб. / О. А. Замула, Ю. І. Горбенко, О. І. Шумов ; Харк. нац. ун-т радіоелектрон. - Х. : ХНУРЕ, 2010. - 248 с.
13. Інтелектуальна власність у сфері захисту інформації : [підруч.] / С. М. Головань [и др.] ; ред. В. О. Хорошко ; Державний ун-т інформаційно-комунікаційних технологій. - К. : ДУІКТ, 2009. - 177 с.
14. Інформаційні війни. Моніторинг теленовін та медіатехнологій під час президентської кампанії - 2004 в Україні / заг. ред. Н. Лигачова. - К. : Телекритика, 2005. - 192 с.
15. Інформаційно-психологічне протиборство (еволюція та сучасність) : монографія / Я. М. Жарков [та ін.] ; Військ. ін-т Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. - К. : Віпол, 2013. - 247 с.
16. Кіслов Д. В. Інформаційні війни : монографія / Д. В. Кіслов ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К. : [б. в.], 2013. - 300 с.

17. Кіслов Д. В. Сучасні медіа та інформаційні війни : [монографія] / Д. В. Кіслов ; Київ. міжнар. ун-т, Ін-т журналістики. - 2-е вид. - К. : Леся, 2013. - 239 с.
18. Комп'ютерний тероризм : практика запобігання, протидії, розслідування : кримінологічно-криміналістичний аналіз та правові, управлінські і тактико-технологічні засади запобігання, протидії, розслідування комп'ютерних терористичних актів : навч. посібник / П. Д. Біленчук [и др.] ; заг. ред. П. Д. Біленчук ; Хмельницький держ. центр науково-технічної і економічної інформації, Київський національний ун-т внутрішніх справ. - Хмельницький : Хм. ЦНТЕІ, 2008. - 258 с.
19. Кормич Б. А. Інформаційна безпека : організаційно-правові основи : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Б. А. Кормич. - К. : Кондор, 2004. - 384 с.
20. Манойло А. В. Государственная информационная политика в условиях информационно-психологической войны / А. В. Манойло [и др.]. - 2-е изд., стер. - М. : Горячая линия-Телеком, 2007. - 542 с.
21. Мережі і мережні війни : Майбутнє терору, злочинності та бойових дій / пер. з англ. А. Іщенко ; ред. Д. Арквіллі, Д. Ронфельдт. - К. : Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2005. - 352 с.
22. Національний інформаційний суверенітет у контексті розвитку новітніх інформаційних технологій : [монографія] / [Онищенко О. С. та ін.] ; Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. - К. : НБУВ, 2011. - 160 с.
23. Нестеренко О. В. Безпека інформаційного простору державної влади. Технологічні основи : монографія / О. В. Нестеренко ; НАН України, Ін-т пробл. реєстрації інформації. - К. : Наукова думка, 2009. - 352 с.
24. Павлов І. М. Проектування комплексних систем захисту інформації : підруч. для студ. вищ. навч. закл., які навчаються за галуззю знань "Інформаційна безпека" / І. М. Павлов, В. О. Хорошко ; Держ. служба спец. зв'язку та захисту інформації, Військ. ін-т телекомунікацій та інформатизації Нац. техн. ун-ту України "Київ. політехн. ін-т", Держ. ун-т інформ.- комунікац. технологій. - К. : ВІТІ: ДУІКТ, 2011. - 244 с.
25. Правове забезпечення інформаційної діяльності в Україні / Ю. С. Шемшученко [та ін.] ; заг. ред. Ю. С. Шемшученко, І. С. Чиж ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Держ. ком. телебачення і радіомовлення України. - К. : ТОВ "Вид-во "Юридична думка", 2006. - 384 с.
26. Правові основи охорони інформації / В. Ф. Авраменко [та ін.] ; ред. В. О. Хорошко. - К. : ТОВ "ПоліграфКонсалтинг", 2003. - 176 с.
27. Правові основи охорони інформації : підруч. для студ. вищ. навч. закл., які навчаються за напрямом "Інформаційна безпека" / З. Б. Живко [та ін.] ; заг. ред. В. О. Хорошко ; Державний ун-т інформаційно-комунікаційних технологій. - Вид. 2-ге, допов. і переробл. - К. : ДУІКТ, 2009. - 355 с.
28. Розвиток ресурсної бази вітчизняного інформаційного середовища [монографія] / [О. С. Онищенко та ін. ; бібліогр. ред. І. П. Антоненко] ;

- Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. - К. : [б. в.], 2012. - 245 с.
29. Системна інформатизація законотворчої та правоохоронної діяльності / Верховна Рада України. Апарат. Управління комп'ютеризованих систем, Академія правових наук України. Науково-дослідний центр правової інформатики ; ред. В. В. Дурдинець [та ін.]. - К. : Навчальна книга, 2005. - 640 с.
 30. Слепцов В. І. Правове та нормативне забезпечення інформаційної безпеки : [монографія] / В. І. Слепцов ; Запоріз. нац. техн. ун-т. - Запоріжжя : ЗНТУ, 2010. - 155 с.
 31. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій : навч. посібник / В. М. Петрик [та ін.]. - К. : Росава, 2006. - 208 с.
 32. Технології комплексного захисту інформації : навч. посібник / уклад. Л. Ф. Політанський [та ін.] ; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Рута, 2007. - 140 с.

До розділу 2

1. Азаров Д. С. Злочини у сфері комп'ютерної інформації (кримінально-правове дослідження) : монографія / Д. С. Азаров ; Національний ун-т "Києво-Могилянська академія", Державний НДІ МВС України. - К. : Атіка, 2007. - 304 с.
2. Безпека комп'ютерних систем. Злочинність у сфері комп'ютерної інформації та її попередження / М. С. Вертузаєв [та ін.] ; ред. О. П. Снігер'єв ; Запорізький юридичний ін-т МВС України, Національна академія внутрішніх справ України. - Запоріжжя : Павел, 1998. - 315 с.
3. Букалєрова Л. А. Уголовно-правовая охрана официального информационного оборота : монография / Л. А. Букалєрова ; ред. В. С. Комиссаров, Н. И. Пикуров. - М. : Юрлитинформ, 2006. - 356 с.
4. Бутузов В. М. Протидія комп'ютерній злочинності в Україні (системно-структурний аналіз) : монографія / В. М. Бутузов ; Рада нац. безпеки і оборони України, Міжвід. наук.-дослід. центр з пробл. боротьби з організ. злочинністю. - К. : КИТ, 2010. - 408 с.
5. Використання оперативно-технічних засобів у протидії злочинам, що вчиняються у сфері нових інформаційних технологій : монографія / І. Ф. Хараберюш [та ін.] ; Донецький юридичний ін-т Луганського держ. ун-ту внутрішніх справ, Національний ун-т держ. податкової служби України. - К. : КНТ, 2007. - 195 с.
6. Голубєв В. О. Інформаційна безпека : проблеми боротьби з кіберзлочинами / В. О. Голубєв ; Гуманітарний ун-т "Запорізький ін-т державного та муніципального управління". - Запоріжжя : [б.в.], 2003. - 250 с.
7. Карчевський М. В. Кримінально-правова охорона інформаційної безпеки України : монографія / М. В. Карчевський ; Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідорєнка. - Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідорєнка, 2012. – 526, [1] с.

8. Карчевський М. В. Злочини у сфері використання комп'ютерної техніки : навч. посіб. / М. В. Карчевський ; Луганський держ. ун-т внутрішніх справ. - Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2006. - 192 с.
9. Коваленко В. В. Розслідування шахрайств і пов'язаних із ними злочинів, вчинених у сфері функціонування електронних розрахунків : монографія / В. В. Коваленко, А. І. Анапольська ; Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. - Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2013. -222 с.
10. Комп'ютерний тероризм : практика запобігання, протидії, розслідування : кримінологіко-криміналістичний аналіз та правові, управлінські і тактико-технологічні засади запобігання, протидії, розслідування комп'ютерних терористичних актів : навч. посібник / П. Д. Біленчук [та ін.] ; заг. ред. П. Д. Біленчук ; Хмельницький держ. центр науково-технічної і економічної інформації, Київський національний ун-т внутрішніх справ. - Хмельницький : Хм. ЦНТЕІ, 2008. - 258 с.
11. Комп'ютерний тероризм : суперхакери, кібер-терористи, кібер-криміналісти : монографія / П. Д. Біленчук [та ін.] ; заг. ред. П. Д. Біленчук. - К. : Наука і життя, 2008. - (Управління. Інновації. Безпека).
12. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / Баулін Ю. В., Борисов В. І., Кривоченко Л. М. та ін.; за ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. - Х. : Право, 2010. - 456 с.
13. Кримінальний кодекс України (Прийнятий 5 квітня 2001 р. на сьомій сесії Верховної Ради) : Офіційний текст. - К. : Юрінком Інтер, 2001. - 240 с.
14. Кримінальний кодекс України : Науково-практ. коментар / Баулін Ю. В., Борисов В. І., Гавриш С. Б. / В. В. Сташис, В. Я. Тацій (заг. ред.). - Х. : Одісей, 2007. – 1183 с.
15. Кримінальний кодекс України : Науково-практичний коментар / Відп. ред. Є. Л. Стрельцов. - Х. : ТОВ "Одісей", 2008.
16. Музика А. А. Законодавство України про кримінальну відповідальність за "комп'ютерні" злочини: науково-практичний коментар і шляхи вдосконалення / А. А. Музика, Д. С. Азаров. - К. : Паливода А. В. [вид.], 2005. - 119 с.
17. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / За заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. - К. : Дакор, 2008.
18. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 2 т. / П. П. Андрушко (ред.). Т. 1 : - К. : Правова єдність, 2009. - 964 с.; Т. 2 : - К. : Правова єдність, 2009. – 624 с.
19. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. - : Атіка, 2007.
20. Організаційно-правові та тактичні основи протидії злочинності у сфері високих інформаційних технологій : навч. посіб. / В. М. Бутузов [та ін.] ; за ред. : Б. В. Романюка, Є. Д. Скулиша ; Рада нац. безпеки і оборони України, Міжвід. наук.-дослід. центр з пробл. організованої злочинності, Служба безпеки України, Нац. акад. служби безпеки України. - К. : [б. в.],

2011. - 404 с. : рис., табл. - Бібліогр. : С. 264-310.
21. Петрик Є. О. Практичні аспекти розкриття інформації на фондовому ринку України / Є. О. Петрик, О. В. Ступак. - Київ : Емкон, 2014. - 131 с.
 22. Пикуров Н. И. Подлог и другие преступные посягательства на официальный документооборот : учеб. пособ. / Н. И. Пикуров, Л. А. Букалерева ; МВД РФ. Волгоградская академия. - Волгоград : [б.и.], 2001. - 113 с.
 23. Протидія злочинності у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій органами внутрішніх справ : стан, проблеми та шляхи вирішення : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 12 листоп. 2010 р. / Донец. юрид. ін-т Луган. держ. ун-ту внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка, Каф. оперативно-розшук. діяльн. ф-ту кримін. міліції. - Донецьк : [ДЮІ ЛДУВС], 2010. - 207 с.
 24. Протидія злочинності у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій органами внутрішніх справ : стан, проблеми та шляхи вирішення : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 9 груд. 2011 р. / Донец. юрид. ін-т МВС України, Каф. операт.-розшук. діяльн. ф-ту кримін. міліції. - Донецьк : ДЮІ МВС України, 2012. - 263 с.
 25. Радутний О. Е. Кримінальна відповідальність за незаконне збирання, використання та розголошення відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю : монографія / О. Е. Радутний ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х. : Ксілон, 2008. - 202 с.
 26. Савінова Н. А. Кримінально-правове забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні : теоретичні та практичні аспекти : монографія / Савінова Наталія Андріївна. - К. : ДКС, 2012. - 342 с.
 27. Салтевский М. В. Проблемы противодействия преступности в сфере компьютерных технологий : науч.-практ. пособие / М. В. Салтевский, А. Н. Литвинов, Н. Г. Чернец. - М. : [Юркнига], 2006. - 96 с.
 28. Системи охорони державної таємниці : підручник / С. М. Головань [та ін.] ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. - Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2012. - 294 с.
 29. Системна інформатизація правоохоронної діяльності : у 2 кн. / Науково-дослідний центр правової інформатики Академії правових наук України, Департамент інформаційних технологій Міністерства внутрішніх справ України. - К. : НДЦПІ АПрН України, 2006. - Кн. 1 / М. Швець [та ін.] ; ред. В. Дурдинець [та ін.]. - [Б. м.] : [б. в.], 2006. - 288 с. Кн. 2 : Європейські нормативно-правові акти та підходи до упорядкування суспільних інформаційних відносин у зв'язку з автоматизованою обробкою даних у правоохоронній діяльності / упоряд. М. Швець [та ін.] ; ред. М. Швець, Б. Романюк. - [Б. м.] : [б. в.], 2006. - 510 с.
 30. Тарасюк А. В. Доказування у справах про несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку у стадії досудового розслідування : монографія / А. В. Тарасюк ; Нац. акад.

Служби безпеки України. - Х. : ФІНН, 2011. - 191 с.

31. Трембіцький А. М. Правові основи захисту комерційної таємниці : курс лекцій / А. М. Трембіцький ; [Хмельниц. ін-т Міжрегіон. акад. упр. персоналом]. - Хмельницький : [б. в.], 2010. - 179 с.
32. Щербаковський М. Г. Розслідування комп'ютерних злочинів : навч. посіб. / М. Г. Щербаковський, Д. В. Пашнев. - Х. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2010. - 112 с. - Бібліогр. : С. 89-94.

До розділу 3

1. Ботвінкін О. В. Інформація з обмеженим доступом, що не є державною таємницею, в законодавстві України : аналітичний огляд / О. В. Ботвінкін, В. П. Ворожко. - К. : Видавництво Національної академії СБУ, 2006. - 96 с.
2. Дергачов В. С. Науково-практичні засади захисту інформації з обмеженим доступом у трудових правовідносинах : монографія / В. С. Дергачов ; Харк. нац. автомобілі.-дорож. ун-т. - Х. : ХНАДУ, 2011. - 160 с.
3. Ліпкан В. А. Адміністративно-правовий режим інформації з обмеженим доступом в Україні : монографія / В. А. Ліпкан, В. Ю. Баскаков ; за заг. ред. В. А. Ліпкана ; Глобал. орг. союзниц. лідерства, Акад. безпеки відкр. сусп-ва, Акад. наук вищ. освіти України. - К. : О. С. Ліпкан [вид.], 2013. - 342 с.
4. Марущак А. І. Правові основи захисту інформації з обмеженим доступом : курс лекцій / А. І. Марущак. - К. : КНТ, 2007. - 208 с.
5. Марущак А. І. Правомірні засоби доступу громадян до інформації : науково-практ. посібник / А. І. Марущак ; Київське обласне творче об'єднання "Культура". - Біла Церква : Буква, 2006. - 431 с.
6. Нестеренко О. Право на доступ до інформації : теорія та практика / О. Нестеренко, О. Северин ; Харківська правозахисна група. - Х. : Права людини, 2008. - 347 с.
7. Нестеренко О. В. Інформація в Україні : право на доступ / Оксана Нестеренко. - Х. : Акта, 2012. - 306 с. - Бібліогр. : С. 250-276.
8. Олійник О. В. Теоретико-методологічні засади адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки України : монографія / О. В. Олійник ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. - К. : Укр. пріоритет, 2012. - 399 с.
9. Організаційно-правові основи захисту інформації з обмеженим доступом : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / А. Б. Стоцький [та ін.] ; заг. ред. В. С. Сідак ; Національна академія СБ України, Інститут захисту інформації з обмеженим доступом, Європейський ун-т. - К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2006. - 232 с.
10. Організаційно-правові основи охорони конфіденційної інформації, що є власністю держави : навч. посібник / В. В. Макаренко [та ін.] ; Національна академія Служби безпеки України. - К. : Науково-видавничий відділ Національної академії СБ України, 2008. - 73 с.
11. Чуприна О. В. Адміністративна відповідальність за порушення права на інформацію : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Чуприна Олена

- Василівна ; Нац. авіац. ун-т. - К., 2013. - 20 с.
- 12.Шепета О. В. Адміністративно-правові засади технічного захисту інформації : монографія / О. В. Шепета ; Акад. наук вищ. освіти України, Global organization of allied leadership, Acad. of open society security. - К. : О. С. Ліпкан, 2012. - 295 с.

8. Засоби діагностики успішності навчання

Залік. Залікові білети з теоретичними та практичними завданнями, ситуаційні завдання, тести.

9. Методичні рекомендації

Навчальна дисципліна «Публічно-правова охорона інформаційної безпеки» передбачена навчальним планом тільки за денною формою навчання.